

exotische tuinen staan vol ceders, en kleurige vissen zwemmen rond in de vijvers. De bewoners zelf zien er minder prachtig uit: ze slapen weliswaar onder zijden vliegenetten en drinken uit gouden bokalen, maar in plaats van hoofden hebben ze zwijnskoppen op kraanvogelhalzen, en ze lopen op hondepoten.

Het verhaal gaat dat deze monsterlijke wezens verstoten engelen zijn. Ten tijde van Lucifers opstand tegen God hebben ze verzuimd partij te kiezen. Als straf hebben de Walscheranden van God hun wonderlijke uiterlijk gekregen en zijn ze verbannen naar hun kristallen burcht.

ZEEMETER

Oosterse sprookjes, zeemonsters uit Latijnse standaardwerken, elementen uit Oudierse zeemansverhalen - de auteur van 'De reis van Sint Brandaan' heeft zijn materiaal overal vandaan gehaald. Hij verbindt oude thema's met moderne opvattingen, plakt de ene traditie aan de andere en bekommert zich ogenschijnlijk nauwelijks om de consistentie van zijn verhaal.

Strijbosch toont echter aan dat er wel degelijk sprake is van een verbindende gedachte, die de losse verzameling tekstfragmenten een zekere samenhang geeft. Van begin tot eind is het verhaal doortrokken van de gedachte dat Gods grootheid het begrip van de mens te boven gaat. In de vele en onbegrijpelijke wonderen der schepping wordt het werk van God zichtbaar, is de stellige overtuiging van de twaalfde-eeuwse auteur. Een man als de heilige Brandaan kan wel proberen om al die wonderen te begrijpen en te verzamelen voor zijn boek, uiteindelijk zal hij tot de conclusie komen, dat Gods daden groter zijn dan hij ooit kan bevatten.

Dat laatste thema werkt de schrijver uit in de episode van de zeemeter. Tegen het eind van zijn reis ontmoet Brandaan een klein mannetje dat midden op zee rondrijft op een blad. Het kereltje dat nauwelijks een duim groot is, heeft het druk. Keer op keer steekt hij zijn griffel in zee en laat de druppels die eraan blijven hangen in een napje vallen. Zodra het napje vol is, giet hij het leeg in zee en begint weer opnieuw. "Wat doe je?", vraagt Brandaan. Het mannetje vertelt dat hij de zee aan het meten is tot aan de dag des Oordeels. Als Brandaan uitroept dat zoiets onmogelijk is, antwoordt het mannetje: "Evenmin als ik de zee kan meten voor de Dag des Oordeels, kun jij de wonderen Gods op aarde in ogenschouw nemen."

Deze passage, die uniek is voor de twaalfde-eeuwse tekst, markeert het einde van Brandaans reis. Het verhaal dat draaide om de ongelovige abt die de wonderen der schepping met eigen ogen moest gaan zien, eindigt met het inzicht dat er meer wonderen zijn dan

De thuiskomst van Brandaan.

hij ooit zal kunnen tellen.

De schrijver van de Middelnederlandse tekst sluit daarmee zijn versie van het aloude Brandaanverhaal af, zoals hij het begonnen is. Hij heeft geen vertaling willen geven van een oud verhaal, noch heeft hij zich slaafs aan een traditie willen binden. Op een onafhankelijke manier is de auteur met zijn zeer diverse bronnen aan het werk gegaan. In feite heeft hij - en dat lijkt erg modern en misschien gewaagd voor iemand uit de twaalfde eeuw - zijn eigen Brandaantekst gecomponeerd. Een verhaal waarin een brave, godvruchtige heilige veranderd is in een ongelovige Thomas.

Clara Strijbosch, 'De bronnen van De reis van Sint Brandaan', Verloren, 1995;

'De reis van Sint Brandaan - een reisverhaal uit de twaalfde eeuw'; in een vertaling van Willem Wilmink. Prometheus/ Bert Bakker, Amsterdam 1994.